

МОТИВИ

към проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за защита на потребителите

Предложеният проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за защита на потребителите /ЗИД на ЗЗП/ има за цел да осигури въвеждане изискванията на Директива (ЕС) 2019/2161 на Европейския парламент и на Съвета от 27 ноември 2019 година за изменение на Директива 93/13/ЕИО на Съвета и на Директиви 98/6/ЕО, 2005/29/ЕО и 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета относно по-доброто прилагане и модернизиране на правилата за защита на потребителите в Съюза.

Причини, които налагат приемането на законопроекта:

Необходимостта от транспониране в българското законодателство на разпоредбите на Директива (ЕС) 2019/2161 на Европейския парламент и на Съвета от 27 ноември 2019 година за изменение на Директива 93/13/ЕИО на Съвета и на Директиви 98/6/ЕО, 2005/29/ЕО и 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета относно по-доброто прилагане и модернизиране на правилата за защита на потребителите в Съюза, наричана по-нататък Директива (ЕС) 2019/2161, произтича пряко от ангажиментите на Република България като държава-членка на ЕС и налага приемането на предложения проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за защита на потребителите.

Неефективното прилагане на законодателството за защита на потребителите в рамките на единния пазар на ЕС, породено от съществени различия в прилагането на законодателството в отделните държавите-членки на ЕС и липсата на индивидуални средства за защита на потребителите, претърпели вреди от прилагането на нелоялни търговски практики, наложиха приемането на новата уредба на европейско ниво.

От друга страна, действащата нормативна рамка на национално ниво, също не позволява решаването на този проблем, защото не осигурява ефективно прилагане на разпоредбите на Закона за защита на потребителите, поради съществуващите ниски размери на глобите и имуществените санкции за нарушения на законодателството, особено в случаите на *„широко разпространени нарушения“* и на *„широко разпространени нарушения със съюзно измерение“*, които са предмет на мерки за координирани дейности по прилагане на законодателството за защита на потребителите по Регламент (ЕС) 2017/2394.

Също така, действащата правна рамка за защита на потребителите на национално ниво не предоставя достъп до индивидуални средства за защита на потребителите, претърпели вреди от използването от страна на търговци на нелоялни търговски практики. Липсата на индивидуални средства за защита на потребителите не позволява ефективно прилагане на разпоредбите на законодателството за защита на потребителите. Разпоредбите на Закона за защита на потребителите не обезпечават адекватна защита на потребителите във връзка с двойното качество на стоките, което обуславя необходимостта от законодателни промени в това отношение.

Директива (ЕС) 2019/2161 съдържа изисквания за осигуряване на ефективно прилагане на правилата за защита на потребителите и за предоставяне на индивидуални

средства за защита на потребителите, претърпели вреди от използването на нелоялни търговски практики.

Директива (ЕС) 2019/2161 съдържа изисквания за пълно адаптиране разпоредбите на законодателството за защита на потребителите към условията на цифровата икономика.

Приемането на проекта на ЗИД на ЗЗП се обуславя от необходимостта от по-пълно адаптиране на разпоредбите на Закона за защита на потребителите към условията на цифровата икономика. Съществуващата уредба в Закона за защита на потребителите не предоставя защита на потребителите по отношение на всички договори, сключени от разстояние и извън търговския обект при предоставяне на „*безплатно*“ цифрово съдържание и на цифрови услуги. Също така, действащата правна рамка не осигурява прозрачност и правна сигурност за потребителите при сключване на договори на онлайн местата за търговия. По конкретно, разпоредбите на Закона за защита на потребителите относно договорите, сключени от разстояние и извън търговския обект не предоставят защита на потребителите при предоставяне на „*безплатно*“ цифрово съдържание и при предоставяне на цифрови услуги, както възмездно срещу заплащане на цена, така и безвъзмездно срещу предоставяне на лични данни. В тази връзка, е необходимо материалния обхват на Закона за защита на потребителите да бъде разширен, за да обхване и предоставянето на „*безплатно*“ цифрово съдържание (цифрово съдържание предоставено срещу лични данни) и предоставянето на цифрови услуги за да се осигури защита на потребителите на цифрово съдържание и цифрови услуги при договори, сключени от разстояние и извън търговския обект.

Директива (ЕС) 2019/2161 съдържа изисквания за премахване на ненужната регулаторна тежест за бизнеса във връзка с някои необосновани, остарели и повтарящи се изисквания за предоставяне на информация по отношение на нелоялните търговски практики и на договорите, сключени от разстояние и извън търговския обект. Разпоредбите на Закона за защита на потребителите съдържат някои остарели и повтарящи се изисквания за предоставяне на информация от страна на търговците във връзка с нелоялните търговски практики и договорите, сключени от разстояние и извън търговския обект, които са доказано ненужни за потребителите и са в тежест за бизнеса.

Наличието на необоснована регулаторна тежест за бизнеса също обуславя предприемането на законодателни промени в това отношение.

Цели, които се поставят с приемането на законопроекта:

1. Въвеждане изискванията на Директива (ЕС) 2019/2161 в националното законодателство.

С приемането на проекта на ЗИД на ЗЗП се цели въвеждане в националното законодателство на разпоредбите на Директива (ЕС) 2019/2161. Въвеждане на изискванията на директивата в националното законодателство ще модернизира разпоредбите на Закона за защита на потребителите и ще създаде условия за ефективното им прилагане и ще предостави индивидуални средства за защита на потребителите, претърпели вреди от използването на нелоялни търговски практики. С предложените изменения на Закона за защита на потребителите ще се постигне пълно съответствие с Директива (ЕС) 2019/2161 в следните насоки:

- увеличаване размера на глобите и имуществените санкции за нарушения на разпоредбите на Закона за защита на потребителите, особено по отношение на „широко разпространените нарушения“ и на „широко разпространените нарушения със съюзно измерение“, които са предмет на мерки за координирани дейности по прилагане на законодателството за защита на потребителите по Регламент (ЕС) 2017/2394, като по отношение на последните се предвижда имуществена санкция в размер до 4% от оборота, реализиран от търговеца за предходната финансова година във всяка една от държавите-членки, участващи в координираната дейност. В случаите, когато няма информация за оборота, реализиран от търговеца през предходната финансова година във всяка една от държавите-членки, участващи в координираното действие на органите за защита на потребителите на държавите-членки, ще се налага имуществена санкция в размер до 3 920 000 лв;

- определяне на обективни и неизчерпателни критерии за налагане на глоби и/или имуществени санкции, в случаите на нарушения на законодателството за защита на потребителите. Тези критерии ще отчитат следните елементи: естество, тежест, мащаб и продължителност на нарушението, както и всяко средство за защита, предоставено от търговеца на потребителите за причинената вреда. Обективните критерии за налагане на глоби и имуществени санкции ще отчитат и финансовите ползи и избегнати загуби вследствие на нарушението. Наличието на повторни нарушения от един и същ търговец също ще бъде взето предвид за определяне тежестта на нарушението, и съответно необходимостта от увеличаване размера на глобата или имуществената санкция, с цел постигане на ефективно възпиране от извършването на нарушение;

- предоставяне на индивидуални средства за защита на потребителите, претърпели вреди от прилагането на нелоялни търговски практики чрез предоставяне на възможност на потребителите да претендират за намаляване на цената или за обезщетение за претърпени вреди в резултат на използваната нелоялна практика;

- определяне като заблуждаваща търговска практика на всяко предлагане на стока в една държава-членка на ЕС като идентична на стока, предлагана на пазара в друга държава-членка на ЕС, когато тази стока има значителни разлики в състава или характеристиките, освен ако това не е обосновано от законосъобразни и обективни фактори и въвеждане на санкции за нарушение при използването на този вид търговска практика;

Предлаганият законопроект дава дефиниции на следните термини: „широко разпространено нарушение“ и „широко разпространено нарушение със съюзно измерение“.

2. Адаптиране на разпоредбите на Закона за защита на потребителите към условията на цифровата икономика, чрез въвеждане изискванията на чл. 4 на Директива (ЕС) 2019/2161.

За постигането на тази цел се предвижда:

- разширяване на приложното поле на Закона за защита на потребителите, така че разпоредбите на закона относно договорите, сключени от разстояние и извън търговския обект да се прилагат и за предоставянето на цифрово съдържание, при които потребителят не заплаща цена, а предоставя или се задължава да предостави

лични данни на търговеца, както и за предоставянето на цифрови услуги, както възмездно срещу заплащане на цена, така и безвъзмездно срещу предоставяне на лични данни от потребителя;

- привеждане на дефинициите на термините за „цифрово съдържание“, „стока“, „функционалност на цифрово съдържание или цифрова услуга“, „оперативна съвместимост на цифрово съдържание или цифрова услуга“ от Закона за защита на потребителите в съответствие с дефинициите на същите термини, дадени в Закона за предоставяне на цифрово съдържание и цифрови услуги и за продажба на стоки;

- предвиждане на специфични изисквания за предоставяне на информация на потребителите, преди те да бъдат обвързани от предложение за сключване на договор на онлайн местата за търговия.

Законопроектът регламентира дейността на онлайн местата за търговия. Дадена е дефиниция на термина „онлайн място за търговия“, което е определено като: услуга, която чрез използване на софтуер, включително интернет страница, част от интернет страница или приложение, управляван/о от търговеца или от негово име, позволява на потребителите да сключват договори от разстояние с други търговци или потребители.

Също така, законопроектът дава дефиниция на термина „класиране“, извършвано от онлайн местата за търговия. Дефиницията на този термин посочва, че класиране, направено от онлайн местата за търговия е относителната приоритетна позиция на продукти, така както са представени, организирани или съобщени от търговеца, независимо от използваното технологично средство за това представяне, организиране или съобщаване, включително в резултат от използване на алгоритмична последователност, механизъм за класиране или механизъм за оценка, визуално осветяване или други средства за подчертаване, или комбинация от тях.

Законопроектът предвижда разпоредби, имащи за цел:

- ✓ подобряване прозрачността на онлайн местата за търговия относно автентичността на отзивите на потребителите;
- ✓ забрана за използване на фалшиви и неверни отзиви на потребители;
- ✓ предоставяне на информация на потребителите относно лицето, което продава стоките чрез онлайн мястото за търговия;
- ✓ определяне на класирането на отправените предложения до потребителите в отговор на тяхното търсене, както и тяхната относителна тежест в сравнение с други параметри, използвани от онлайн местата за търговия;
- ✓ предоставяне на информация от страна на онлайн местата за търговия относно основните параметри, с които се определя класирането на отправените предложения до потребителите в отговор на тяхното търсене, както и тяхната относителна тежест в сравнение с други параметри;
- ✓ предоставяне на информация от онлайн местата за търговия, че разпоредбите на Закона за защита на потребителите няма да се прилагат в случаите, когато доставчикът (третата страна) не е търговец;

- ✓ предоставяне на информация от онлайн местата за търговия относно разпределението на задълженията между онлайн мястото за търговия и търговеца.

3. Премахване на някои остарели и повтарящи се изисквания за предоставяне на информация в следните области на законодателството за защита на потребителите: нелоялни търговски практики и договори, сключени от разстояние и извън търговския обект.

С предложения законопроект се цели да се постигне премахване на следните изисквания за предоставяне на информация от търговците:

- начините за разглеждане на жалби на потребители в предложенията за покупка на етапа на рекламата. Тази информация се предоставя на потребителят също и преди той да бъде обвързан от договор или от подобно предложение за сключване на договор и е доказано, че е най-важно, тази информация да бъде предоставена именно на този етап като преддоговорна информация. Предвид на това, че предоставянето на тази информация още на етапа на реклама на стоката не е необходимо и създава допълнителна тежест за бизнеса се предвижда отпадане на това изискване;

- предоставяне на формуляра за отказ от договор, когато договърът е сключен чрез средство за комуникация като телефон или гласово управляем продавач-консултант, предвид на това, че технически е невъзможно предоставянето на такъв формуляр за отказ при използването на тези средства за комуникация;

- посочването на номер на факс в списъка със средствата за комуникация между търговеца и потребителя, тъй като понастоящем факсът се използва рядко и до голяма степен е остаряло средство за комуникация, което създава допълнителна регулаторна тежест за търговците.

Прилагането на проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за защита на потребителите не изисква създаването на нова институционална структура.

Контролът по изпълнението на законопроекта ще се осъществява от Комисията за защита на потребителите към министъра на икономиката.

Финансови средства, необходими за прилагането на нормативния акт:

Приемането на проекта на ЗИД на ЗЗП не води до необходимост от допълнителни финансови средства и няма да доведе до въздействие върху държавния бюджет.

Очаквани резултати от прилагането на предложения проект на нормативен акт:

С приемането на проекта на ЗИД на ЗЗП ще бъдат въведени мерки за ефективно прилагане на правилата за защита на потребителите в Република България и ще се предоставят индивидуални средства за защита на потребителите, претърпели вреди от прилагането на нелоялни търговски практики, ще бъдат въведени мерки за пълно адаптиране на разпоредбите на законодателството за защита на потребителите към условията на цифровата икономика. Също така ще бъдат въведени мерки за намаляване

на регулаторна тежест за бизнеса и за предоставяне на защита на потребителите срещу двойното качество на стоките.

Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз

Проектът е пряко свързан с въвеждане на изисквания на европейското законодателство, поради което е изготвен анализ за съответствие с правото на Европейския съюз.

.....

Министър-председател